

Załącznik
do Uchwały Nr
Zarządu Województwa
Zachodniopomorskiego

Przebieg dwukierunkowego turystycznego szlaku samochodowego „Rejon Pamięci Narodowej Cedynia-Gozdowice-Siekierki”: Czelin – Gozdowice – Stare Łysogórki – Siekierki – Góra Czсібora – Osinów Dolny

Szlak ma charakter liniowy o długości 30 km i przebiega drogami wojewódzkimi: 124 i 126; z Gozdowic do Czelina prowadzi droga powiatowa nr 1421 Z, natomiast od Starej Rudnicy do Góry Czсібora droga gminna na terenie gminy Cedynia.

1. Obelisk w Czelinie

27 lutego 1945 r. w Czelinie żołnierze 6. Samodzielnego Batalionu Pontonowo-Mostowego wkopali pierwszy polski słuł graniczny nad Odrą. Na pamiątkę tego wydarzenia sporządzili akt erekcyjny, który umieścili pod słułem. Corocznie, na przełomie lutego i marca, odbywają się w Czelinie uroczystości poświęcone temu wydarzeniu. W 1968 r. odsłonięto tutaj Pomnik Pierwszego Polskiego Słuła Granicznego nad Odrą.

2. Muzeum Pamiątek 1. Armii Wojska Polskiego oraz Dziejów Ziemi Mieszkowickiej - oddział Gozdowice

W budynku obecnego muzeum w czasie forsowania Odry (14.04-20.04.1945 r.) znajdował się punkt dowodzenia szefa wojsk inżynieryjnych 1. Armii Wojska Polskiego i dowódcy 6. Batalionu Pontonowo-Mostowego. W wyremontowanej w 2013 r. placówce zwiedzający zobaczą pamiątki po żołnierzach uczestniczących w operacji forsowania Odry, m.in. dokumenty i odznaczenia, a ponadto mapy sztabowe z 1945r., makiety przepraw mostowych i pontonowych, umundurowanie i wyposażenie wojsk inżynieryjnych, broń strzelecką, maszynową oraz miny z okresu drugiej wojny światowej.

Wystawa plenerowa prezentuje sprzęt techniczny potrzebny do budowy mostów oraz do przeprawiania się przez rzeki, m.in. kafar, trak, kutry i drewniane pontony.

Placówka funkcjonuje od 1965 r., a od 2015 r. wchodzi w skład Muzeum Pamiątek 1. Armii Wojska Polskiego oraz Dziejów Ziemi Mieszkowickiej.

3. Pomnik Saperów w Gozdowicach

Niedaleko muzeum znajduje się Pomnik Saperów. Monument przedstawia postać pochylonego żołnierza z karabinem, kołem ratunkowym oraz plecakiem, stojącego na cokole symbolizującym łódź desantową. Tylna część pomnika wyobraża przęsło mostu. Jest to najważniejsze miejsce upamiętnienia bohaterstwa i oddania saperów budujących przeprawy mostowe na Odrze w 1945 r.

Obecny pomnik jest powiększoną wersją pierwotnego upamiętnienia odsłoniętego w 1952 r.

4. Pomnik upamiętniający przeprawę promową w Wąwozie Śmierci

Wąska asfaltowa droga tzw. Droga Śmierci wiodąca obok muzeum prowadzi w kierunku wzniesionego w 1983 r. pomnika upamiętniającego trud saperów przy budowie przepraw promowych oraz mostowych w 1945 r.

5. Punkt dowodzenia

Przy wyjeździe z Gozdowic w stronę Starych Łysogórek, po lewej stronie drogi, znajduje się betonowa ściana z umieszczoną mapą Polski z napisem CHWAŁA BOHATEROM 1 ARMII WP. Warszawa, Kołobrzeg, Siekierki, Gozdowice ukazują szlak bojowy 1. Armii WP.

W pobliżu nad brzegiem Odry, znajduje się zrekonstruowany punkt dowodzenia 1. Armii Wojska Polskiego. Z tego miejsca można obecnie podziwiać piękną panoramę nadodrzańską.

6. Siekierkowski Cmentarz Żołnierzy 1. Armii Wojska Polskiego w Starych Łysogórkach

Żołnierze polscy polegli podczas operacji berlińskiej zostali pochowani na utworzonym w 1945 r. cmentarzu wojennym w Starych Łysogórkach. Spoczywają na nim prawie dwa tysiące żołnierzy, z których znaczna część poległa podczas przeprawy przez Odrę. Cmentarz założony został na rzucie kwadratu, z zachowaniem ścisłej symetrii w rozplanowaniu kwater. W 1961 r. na cmentarzu wzniesiono Pomnik Wdzięczności dłuta Sławomira Lewińskiego, który przedstawia kobietę z dzieckiem na rękach stojącą na tle 18 metrowego betonowego obelisku z żaglem.

Co roku na cmentarzu odbywają się uroczystości upamiętniające wybuch drugiej wojny światowej oraz forsowanie Odry.

7. Muzeum pamiątek 1. Armii Wojska Polskiego oraz Dziejów Ziemi Mieszkowickiej - oddział Stare Łysogórki.

W budynku muzeum zgromadzone są pamiątki po uczestnikach forsowania Odry z 1945 r., w tym rzeczy osobiste polskich żołnierzy, także te znalezione przy ekshumacjach - zdjęcia, dokumenty, odznaczenia, umundurowanie, urny z ziemią z miejsc walk drugiej wojny światowej. Jedna z sal poświęcona jest etnografii ziem nadodrzańskich.

Muzeum Pamiątek 1. Armii Wojska Polskiego funkcjonuje od 1961 r., a jako oddział Muzeum Pamiątek 1. Armii Wojska Polskiego oraz Dziejów Ziemi Mieszkowickiej od 2015 r.

Przed budynkiem stoiczołg IS-2, który przebył szlak bojowy od Żytomierza do Łaby liczący 1300 km. Maszyna była na wyposażeniu polskiego 4. Samodzielnego Pułku Czołgów.

8. Lapidarium w Starych Łysogórkach

Na stoku wzgórza nieopodal Siekierkowskiego Cmentarza Wojennego 1. Armii Wojska Polskiego w Starych Łysogórkach znajduje się powstałe w 2016 r. lapidarium upamiętniające wszystkie ofiary drugiej wojny światowej. Tworzą je fragmenty pierwotnych krzyży usuniętych podczas remontu cmentarza w latach 1983-1985, ułożone na planie krzyża łacińskiego.

9. Góra Czibora

24 czerwca 972 r. pod Cedynią miała miejsce zwycięska bitwa wojsk Mieszka I z oddziałami margrabiego Hodona. Wydarzenie to upamiętnia Pomnik Polskiego Zwycięstwa nad Odrą, na szczycie góry Czibora odsłonięty w 1000 rocznicę bitwy.

10. Osinów Dolny

Pomnik Matki Polki autorstwa Czesława Wronki znajduje się w najbardziej na zachód wysuniętej miejscowości w Polsce - w Osinowie Dolnym. Nazywany jest również pomnikiem Matek Polek, ponieważ przedstawia dwie kamienne postacie symbolicznie oczekujące powrotu swoich synów z wojny. Monument został wzniesiony w 1974 roku, jednak w czasach, gdy budowano pobliskie przejście graniczne został zdemontowany i niszczał pozostawiony w pobliskich zaroślach. W 2004 roku powrócił na swoje miejsce odrestaurowany przez uczniów Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Szczecinie. Pomnik ten jest jednocześnie upamiętnieniem 1 Samodzielnej Brygady Moździerzy, która brała udział w likwidacji ostatniego niemieckiego przyczółka mostowego na wschodnim brzegu Odry 27 marca 1945 roku.

